

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

گزارش بررسی بازار شکر

بررسی چالش‌های بازار در سه ماهه اول سال ۱۳۹۵ و ارائه راهکار

تهیه شده در کمیسیون کشاورزی، آب و صنایع غذایی

تیر ماه ۱۳۹۵

فهرست مطالب

۲	چکیده
۳	تولید و واردات شکر
۵	قیمت شکر
۸	مصرف شکر
۹	چالش‌های بازار شکر و راهکارها
۱۰	منابع و مأخذ

چکیده

شکر علاوه بر مصارف خانگی دارای اهمیت ویژه‌ای در صنعت غذا به دلیل خاصیت شیرین‌کنندگی و حجم‌دهندگی می‌باشد. بیشترین مصارف صنعتی شکر مربوط به صنایع شیرینی و شکلات، بستنی‌سازی، نوشابه‌سازی، مالت و ماء‌الشعیر، آبمیوه و تولید انواع مربا و کنسرسازی می‌باشد. که در سال ۱۳۹۴ این صنایع حدود ۸۴۰ میلیون دلار ارز آوری داشته‌اند.^۱

براساس مصوبه ستاد تنظیم بازار در مهرماه ۱۳۹۳، قیمت خرید دولتی شکر برای سال ۹۴-۹۵ از کارخانه‌ها ۲۵۳۰ تومان و قیمت آن برای مصرف کننده ۲۳۰۰ تومان شد که مابه‌التفاوت ۲۳۰ تومانی آن توسط دولت به کارخانه‌ها پرداخت می‌شود.

همچنین در پرداخت بخشی از مطالبات کارخانجات قند و شکر (چغندری و نیشکری) - که در مجموع ۵۱۰ میلیارد تومان می‌باشد^۲ جهت پرداخت بخشی از بدهی دولت به کارخانجات قند و شکر مجوز واردات ۴۸۰ هزار تن شکر خام (که به عنوان نیاز واردات سال ۱۳۹۵ عنوان شده است) داده شده است تا از محل درآمد واردات آن بخشی از بدهی دولت به این کارخانجات پرداخت شود. از سوی دیگر تنظیم بازار قند و شکر با نظارت وزارت جهاد کشاورزی مطابق نامه معاون اجرایی رییس جمهور و با اشاره به مصوبه جلسه کارگروه تنظیم بازار به انجمن صنفی صنایع قند و شکر واگذار شده است.^۳ در سه ماهه اخیر، بیش از ۱۲ هزار تن شکر خام و حدود ۵ هزار تن شکر تصفیه شده وارد کشور شده است. اما کمبود شکر در بازار از یک سو و تقاضاهای کاذب از سوی دیگر در کنار تاخیر در صدور مجوز واردات و موانع ورود موقت کالا موجب شده قیمت شکر که می‌بایستی ۲۳۰۰ تومان باشد، تا سقف ۳۲۰۰ تومان در روزهای اخیر برسد.

^۱ لازم به ذکر است، این اقلام در سال ۱۳۹۳، بیش از ۸۷۰ میلیون دلار ارزآوری داشته‌اند.

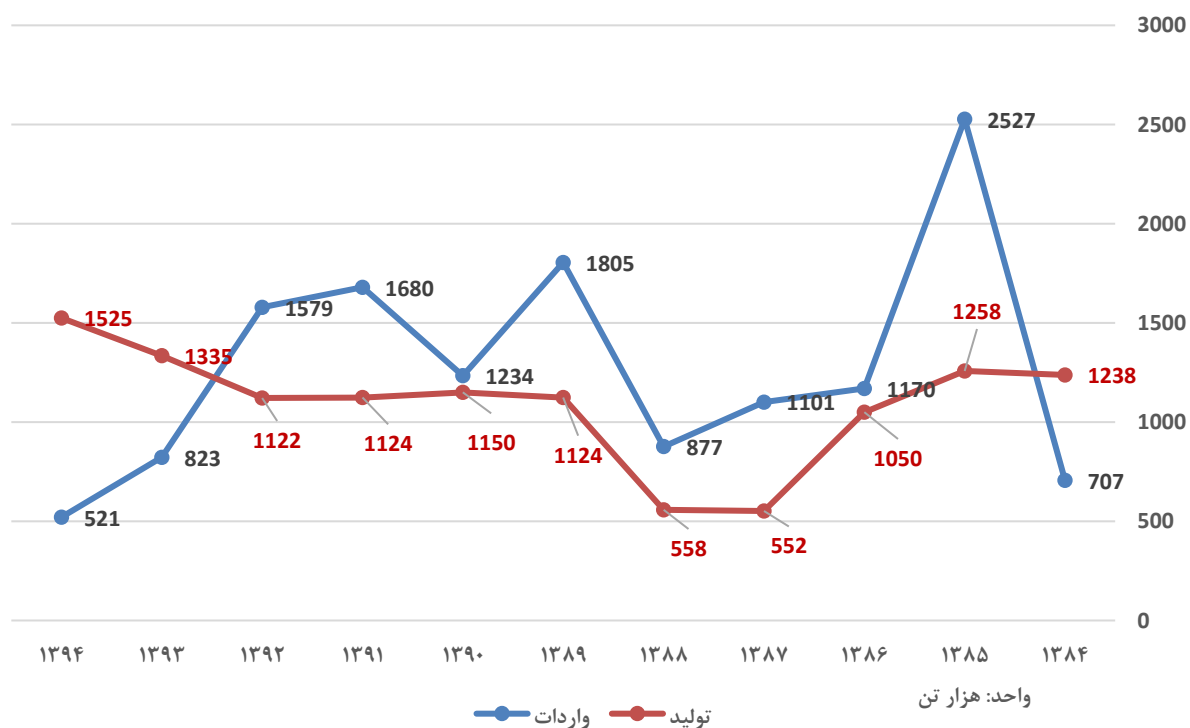
^۲ کارخانه‌های قند و شکر بابت مابه‌التفاوت فروش شکر در سال‌های ۹۳ و ۹۴ به ترتیب ۲۶۰ و ۲۵۰ میلیارد تومان از دولت طلب دارند.

^۳ سال گذشته هم تنظیم بازار قند و شکر بر عهده انجمن صنفی صنایع قند و شکر بود و امسال این موضوع دوباره تمدید شده است.

تولید و واردات شکر

میزان تولید شکر ایران در سال زراعی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ بالغ بر ۱,۳۲۵ میلیون تن بوده است که ۶۴۵ هزار تن آن از کارخانه‌های چغندری و ۶۸۰ هزار تن دیگر از کارخانه‌های نیشکری تولید شده است. میزان تولید سال جاری ۱,۶ میلیون تن پیش‌بینی شده است.

۳۵ واحد چغندری و ۸ واحد نیشکری جمعاً به ظرفیت سالانه حدود ۱,۸ میلیون تن در کشور وجود دارد که به سبب کافی نبودن چغندر و نیشکر تولیدی در کشور، قادر نیستند از تمام ظرفیت خود بهره‌برداری نمایند.

همانگونه که نمودار فوق نشان می‌دهد، تولید و واردات شکر همواره روند ناپایداری در دهه گذشته داشته است. میانگین واردات شکر بیش از ۱ میلیون و ۳۳۱ هزار تن و میانگین تولید حدود ۱ میلیون و ۸۰ هزار تن بوده است. بنابراین با لحاظ میانگین صادرات ۳۰ هزار تن در دهه گذشته، متوسط مصرف حدود ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار تن بوده است. از سوی دیگر رشد جمعیت کشور و همچنین چشم‌انداز افزایش صادرات محصولات غذایی نظیر شیرینی و شکلات نشان از افزایش نیاز کشور در سال‌های آتی می‌دهد.

در حالیکه بر اساس پیش‌بینی وزارت جهاد کشاورزی میانگین نیاز سالانه کشور به شکر بین ۱,۸ تا ۲ میلیون تن می‌باشد. از سوی دیگر با توجه به پیش‌بینی تولید ۱,۶ تا ۱,۷ میلیون تن و واردات ۵۰۰ هزار تن در سال ۱۳۹۵، نتیجه می‌گیریم؛ نیاز سال جاری بین ۲,۱ تا ۲,۲ میلیون تن لحاظ شده است.

قیمت شکر

در حالیکه قیمت جهانی هر کیلو شکر سفید در تیر ماه ۱۳۹۵، معادل ۱۸۶۳ تومان است قیمت داخلی با اختلاف تقریباً هزار تومانی در بازار داخل به طور متوسط به قیمت ۲۸۵۰ تومان به فروش می‌رسد (در ماه‌های اخیر قیمت بین ۲۶۰۰ تا ۳۲۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم بوده است). لازم به ذکر است قیمت عرضه شکر درب کارخانه بر اساس مصوبه دولت ۲۳۰۰ تومان تعیین شده است.

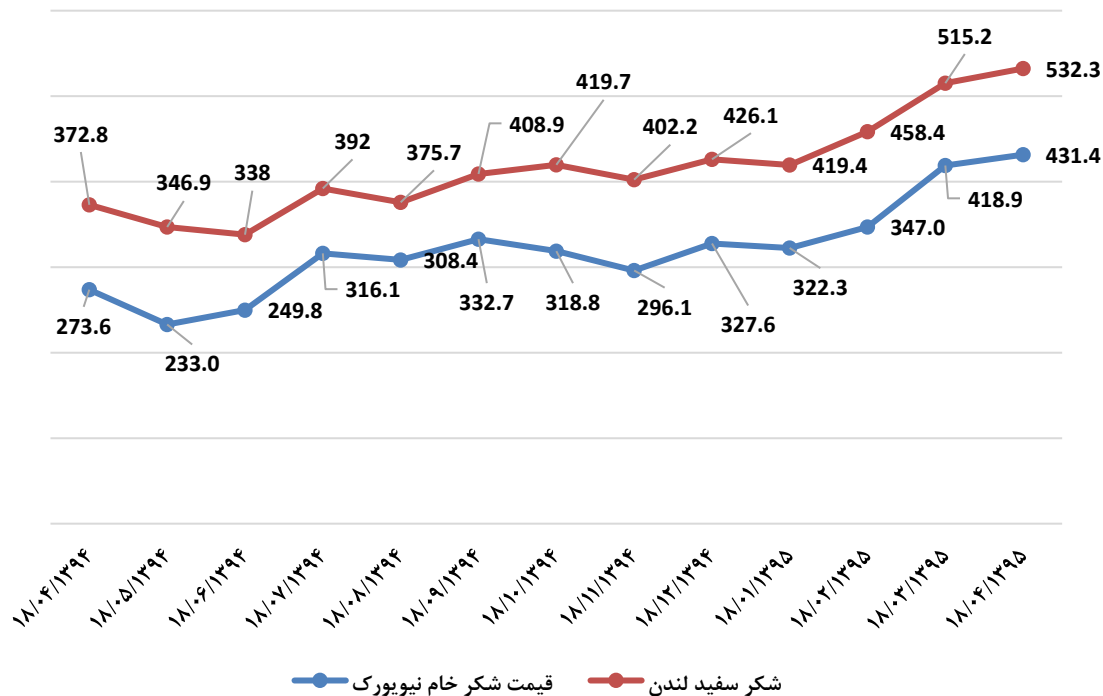
از سوی دیگر دی ماه سال ۱۳۹۴ قیمت جهانی هر تن شکر ۳۵۰ دلار بود که در بازار داخل ۲۸۰۰ تومان به فروش می‌رسید و اکنون با رسیدن قیمت جهانی شکر به ۵۰۰ دلار در هر تن قیمت هر کیلو از آن در بازار در اواخر تیر ماه ۱۳۹۵، ۳۲۰۰ تومان به فروش می‌رسد. در ادامه خلاصه‌ای از تغییرات قیمت جهانی شکر خام و سفید ارائه شده است:

- قیمت شکر سفید از ۳۷۲,۸ دلار به ازای هر تن تیر ماه ۱۳۹۴؛ به ۵۳۲,۳ دلار به ازای هر تن تیر ماه ۱۳۹۵ رسیده است (افزایش ۵۸ درصدی)
- قیمت شکر خام از ۲۷۳,۶ دلار به ازای هر تن تیر ماه ۱۳۹۴؛ به ۴۳۱,۴ دلار به ازای هر تن تیر ماه ۱۳۹۵ رسیده است (افزایش ۴۳ درصدی)

تغییرات در قیمت داخلی مصوب و قیمت جهانی شکر در ادامه ارائه شده است.

^۴ بدون لحاظ هزینه‌های حمل و نقل و ترخیص

روند تغییرات قیمت جهانی شکر از ۱۸/۰۴/۱۳۹۴ تا ۱۸/۰۴/۱۳۹۵

نرخ مصوب چغندر، شکر، قند و دستمزد تبدیل از ۱۳۵۲ تا ۱۳۹۵

ردیف	سال	بهای چغندر (تن/ریال)	بهای شکر (کیلو/ریال)	بهای قند کله (کیلو/ریال)	دستمزد تبدیل به قند کله (کیلو/ریال)	توضیحات
۱	۵۲	۵۰۵	۱۸/۲۵	۲۱/۲۵	۳	
۲	۵۳	۲۱۰۰	۲۵/۵	۳۰/۵	۵	
۳	۵۴	۲۷۰۰	۳۲	۳۷	۵	
۴	۵۵	۲۸۰۰	۳۵	۴۱/۹	۵/۹	
۵	۵۶	۳۰۰۰	۳۹	۴۵/۵	۶	
۶	۵۷	۳۴۰۰	۴۳/۳۸	۴۹/۳۸	۶	
۷	۵۸	۴۰۰۰	۵۲/۵	۶۱/۵	۹	
۸	۵۹	۵۵۰۰	۵۵/۵	۶۵/۵	۱۰	
۹	۶۰	۵۵۰۰	۶۹/۵	۸۰/۵	۱۱	
۱۰	۶۱	۷۰۰۰	۹۰/۱۵	۱۰۴/۱۵	۱۲	
۱۱	۶۲	۷۰۰۰	۹۰/۱۵	۱۰۳/۱۵	۱۳	
۱۲	۶۳	۹۰۰۰	۱۰۵/۲	۱۱۹/۲	۱۴	
۱۳	۶۴	۹۰۰۰	۱۰۵/۲	۱۱۹/۲	۱۴	
۱۴	۶۵	۹۰۰۰	۱۰۹/۲	۱۲۳/۲	۱۴	
۱۵	۶۶	۱۰۰۰۰	۱۰۹/۲	۱۲۸/۲	۱۹	
۱۶	۶۷	۱۰۸۰۰	۱۲۱/۵	۱۴۰/۵	۱۹	
۱۷	۶۸	۱۴۰۰۰	۱۴۰	۱۵۹	۱۹	
۱۸	۶۹	۲۰۵۰۰	۲۲۵	۲۴۸	۲۳	
۱۹	۷۰	۳۵۵۰۰	۳۰۰	۲۳۹	۳۹	
۲۰	۷۱	۳۷۰۰۰	۴۳۰	۴۸۰	۵۰	
۲۱	۷۲	۵۳۰۰۰	۷۰۰	۷۶۰	۶۰	
۲۲	۷۳	۶۳۰۰۰	۹۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰	
۲۳	۷۴	۷۸۰۰۰	۱۱۰۰	۱۲۱۰	۱۱۰	
۲۴	۷۵	۹۷۰۰۰	۱۳۴۰	۱۴۹۰	۱۵۰	
۲۵	۷۶	۱۲۵۰۰۰	۱۶۸۰	۱۸۵۵	۱۷۵	
۲۶	۷۷	۱۵۷۰۰۰	۲۱۵۰	۲۳۷۰	۲۲۰	
۲۷	۷۸	۱۷۵۰۰۰	۲۵۸۰	۲۷۱۵	۲۵۵	۱۲۰ ریال/کیلوگرم توسط کارخانه ها به دولت پرداخت شد (قیمت کارخانه ای ۲۴۶۰ ریال)
۲۸	۷۹	۲۲۵۰۰۰	۳۱۵۰	۳۴۸۰	۳۳۰	۱۵۰ ریال برای هر کیلو بعنوان مابه التفاوت
۲۹	۸۰	۲۵۳۰۰۰	۳۷۰۰	۳۶۸۰	۳۸۰	۴۰۰ ریال //
۳۰	۸۱	۳۰۳۰۰۰	۴۳۶۰	۴۹۳۵	۴۲۰	۶۳۰ ریال //
۳۱	۸۲	۳۵۵۰۰۰	۴۶۵۰	۵۱۲۵	۴۷۵	۶۵۷ ریال //
۳۲	۸۳	۳۹۰۰۰۰	۵۱۰۰	۴۸۵۵	۵۱۳	۷۵۸ ریال //
۳۳	۸۴	۴۲۰۰۰۰	۵۴۸۰	۴۸۵۵	۵۱۳	۱۱۲۸ ریال //
۳۴	۸۵	۴۶۰۰۰۰	۵۶۰۰	۶۱۹۰	۵۹۰	از سال ۸۵ پرداخت مابه التفاوت قطع گردید
۳۵	۸۶	۴۶۰۰۰۰			۵۹۰	نرخ مصوب تعیین نشد و قیمتها بصورت شناور عمل شد
۳۶	۸۷	۵۰۰۰۰۰			۶۷۵	نرخ مصوب تعیین نشد و قیمتها بصورت شناور عمل شد
۳۷	۸۸	۶۲۰۰۰۰			۷۵۰	نرخ مصوب تعیین نشد و قیمتها بصورت شناور عمل شد
۳۸	۸۹	۷۵۰۰۰۰	۸۷۵۰		۷۵۰	بهای شکر بصورت توافقی ۸۷۵۰ ریال
۳۹	۹۰	۹۰۰۰۰۰	۱۱۷۵۰		۷۵۰	بهای شکر بصورت توافقی ۱۱۷۵۰ ریال
۴۰	۹۱	۱۰۵۰۰۰۰	۱۳۰۰۰		۱۰۶۰	
۴۱	۹۲	۱۳۵۰۰۰۰	۱۹۰۰۰		۱۰۶۰	۳۰۰۰۰۰ ریال کمک کرایه حمل چغندر به بهای چغندر افزوده میگردد
۴۲	۹۳	۲۱۰۰۰۰۰	۲۱۰۰۰+۲۰۰۰ ریال مابه التفاوت		۱۲۵۰	۳۰۰۰۰۰ ریال کمک کرایه حمل چغندر به بهای چغندر افزوده میگردد
۴۳	۹۴	بهاره ۲۳۴۵۰۰۰ پاییزه ۲۱۹۵۰۰۰	۲۱۵۰۰+۲۳۰۰۰ ریال مابه التفاوت		۱۲۵۰	۳۵۵۰۰۰ ریال کمک کرایه حمل چغندر به بهای چغندر افزوده میگردد
۴۴	۹۵	بهاره ۲۹۱۶۰۰۰ پاییزه ۲۷۸۰۰۰۰				۳۵۵۰۰۰ ریال کمک کرایه حمل چغندر به بهای چغندر افزوده میگردد

مصرف شکر

همانگونه که در بخش تولید و واردات شکر ارائه شد، در دهه گذشته، متوسط مصرف حدود ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار تن بوده است. از سوی دیگر رشد جمعیت کشور و همچنین چشم‌انداز افزایش صادرات محصولات غذایی نظیر شیرینی و شکلات نشان از افزایش نیاز کشور در سال‌های آتی می‌دهد. در نمودار زیر سرانه مصرف شکر و اهمیت آن ارائه شده است.

خانوار: مصرف سالانه کل خانوار در کشور بیش از ۷۰۰ هزار تن می‌باشد.

- سرانه مصرف خانوار در دهه گذشته همواره بین ۲۸ تا ۳۳ کیلوگرم در سال بوده است.
- بر اساس نظر انجمن تصفیه شکر، سالانه حدود ۸۰۰ هزار تن قند در کشور تولید می‌شود.
- ۱۸ درصد از انرژی روزانه هر فرد در کشور از شکر تامین می‌شود (دبیرخانه سیاست‌گذاری سلامت، تیرماه ۱۳۹۴).

شیرینی و شکلات: مصرف سالانه این صنعت بین ۴۰۰ تا ۵۰۰ هزار تن می‌باشد.

- حدود یک سوم تولیدات شیرینی و شکلات کشور، شکر است.
- متوسط تولید شیرینی و شکلات کشور ۱.۵ میلیون تن است.
- در سال ۱۳۹۳ بیش از ۲۳۷ هزار تن محصولات شیرینی و شکلات به ارزش بیش از ۵۷۰ میلیون دلار صادر شده در سال ۱۳۹۴، کاهش ۱۸ درصدی، در وزن و ۱۶ درصدی در ارزش محصولات این صنعت را شاهد بودیم.

بستنی

- در دو سال گذشته (۱۳۹۳ و ۱۳۹۴) در مجموع حدود ۱۸۰ میلیون دلار انواع بستنی از کشور صادر شده است.

نوشیدنی‌ها: مصرف سالانه این صنعت بین ۴۰۰ تا ۵۰۰ هزار تن می‌باشد.

- در دو سال گذشته (۱۳۹۳ و ۱۳۹۴) در مجموع بیش از ۲۵۰ میلیون دلار انواع آبمیوه، نوشابه و مالت و مالد شیر از کشور صادر شده است.

چالش‌های بازار شکر و راهکارها

- عدم پرداخت به موقع یارانه به تولید کنندگان شکر توسط دولت و اعطای مجوز واردات به آنها به جای پرداخت بدهی های معوق حاصل از پرداخت یارانه
- بالا بودن قیمت شکر عرضه شده در بازار داخل
- ناکافی بودن میزان عرضه
- عدم دسترسی برخی صنایع به بورس
- تاخیر در واردات شکر به دلیل تاخیر در مجوز
- تاخیر بورس در تحویل شکر
- تهاتر در بورس

مشکلات تامین شکر موجب شده صنایع غذایی وابسته به آن نظیر شیرینی و شکلات به مرز تعطیلی برسد به طوری که ۳۰۰ تا ۳۵۰ کارخانه فعال در حوزه شکلات و شیرینی، اکثر آنها در تامین شکر مورد نیاز خود با مشکل روبه‌رو بوده و به مرز تعطیلی رسیده‌اند.^۵

در پایان با توجه به مشکلات متعدد خرید شکر در بازار در ماه‌های گذشته، جدا کردن موضوع بدهی دولت به کارخانجات شکر از بحث واردات شکر و واگذاری به تشکل‌های مربوطه در کنار تصحیح نیاز واقعی بازار به شکر به عنوان راه کار اصلی، پیشنهاد می‌شود.

^۵ نیاز روزانه به شکر از دید فعالان صنعت ۸ هزار تن می‌باشد. این در حالی است که ۶ هزار تن مبنای برنامه‌ریزی قرار گرفته است.

منابع و مأخذ

- ۱- نظرات اعضای محترم کمیسیون کشاورزی، آب و صنایع غذایی اتاق تهران در جلسه مورخ ۱۳۹۵/۰۴/۲۱ و پیگیری‌های بعد از آن.
- ۲- گمرک ایران
- ۳- انجمن‌های صنفی کارخانه‌های قند و شکر ایران، تصفیه‌کنندگان شکر خام، شیرینی و شکلات و اتحادیه صنف دارندگان قنادی کشور